

Marcin Wrzos

Treści teologiczne w obłackim czasopiśmie „Mrówczy Ślad” (1968–1980), jego historia i funkcje

---

Nurt SVD 50/2 (140), 281-303

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Treści teologiczne w oblackim czasopiśmie „Mrówczy Ślad” (1968-1980), jego historia i funkcje

History, objectives and theological content

of the OMI magazine “Mrówczy Ślad” (1968-1980)

Marcin Wrzos OMI

marcinwrzos@oblaci.pl

Ur. 1977 w Bydgoszczy. Studia magisterskie z teologii (1998-2004) odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów w Obrze, afiliowanym do Wydziału Teologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ukończył także studia magisterskie z politologii oraz dziennikarstwa i komunikacji społecznej na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM (2004-2007). W 2013 uzyskał doktorat z misjologii (*Główne idee teologiczne polskiego czasopiśmiennictwa misyjnego po II wojnie światowej*) na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Aktualnie student polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz redaktor naczelny „Misyjnych Dróg”. Poszukiwania badawcze: misje w mediach, media na misjach.

Zgromadzenie Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej (OMI) zostało założone 25 stycznia 1816 r. przez późniejszego biskupa Marsylii – św. Eugeniusza de Mazenoda, a zatwierdzone 17 lutego 1826 r. przez papieża Leona XII. Jeszcze za życia założyciela, w 1841 r., pierwsi oblaci zostali wysłani na misję do Kanady. Pierwsze relacje z wypraw misyjnych były wówczas publikowane zarówno w pismach wewnętrznych zgromadzenia, jak i we francuskich czasopismach ogólnodostępnych¹. W Polsce oblaci zakładają swój pierwszy dom w 1920 r., choć Polacy w strukturach zgromadzenia pojawili się znacznie wcześniej.

¹ Zob. F. Ciardi, *Sant'Eugenio de Mazenod e la stampa missionaria*, w: M. Wrzos (red.), *Oblates missionary press in Europe*, Poznań 2015, s. 9-37.

Pierwszym polskim oblatckim czasopismem misyjnym był „Oblat Niepokalanej” wydawany od 1926 r. w Krobi, a potem w Krotoszynie. Jego edycja zakończyła się wraz z wybuchem II wojny światowej. W okresie największego rozwoju nakład wynosił 15 tys. egzemplarzy. Jego głównym celem było zarówno propagowanie idei misyjnej, gromadzenie pomocy duchowej i materialnej na tę działalność, jak i propagowanie powołaniowe zgromadzenia². Do wydawania wysokonakładowego czasopisma misyjnego powróciła Polska Prowincja Misjonarzy Oblatów w roku 1983, kiedy po długoletnich staraniach uzyskała od władz PRL zgodę na wydawanie „Misyjnych Dróg”³.

Pismem, stanowiącym łącznik pomiędzy tymi dwoma tytułami prasowymi był „Mrówczy Ślad”, który w pierwszym roku wydawniczym nazywał się „Mrówczym Śladem”. Wydawany był od 1968 roku w Obrze, w siedzibie Wyższego Seminarium Duchownego. Jego nakład był niewielki, maksymalnie 1 tys. egzemplarzy, co było spowodowane brakiem zgody władz PRL na działalność wydawniczą, ale także problemami technologicznymi. Pierwotnie były to spięte i oprawione przebitki sporządzone na maszynie do pisania, a później na papierze offsetowym. Ostatnim rokiem wydawniczym był 1980, co było spowodowane zmianami politycznymi w Polsce, a także przygotowaniami do rozpoczęcia wydawania „Misyjnych Dróg”. Czasopismo to miało być początkowo publikowane od 1981 r., jednak nie doszło do tego z powodu wprowadzenia stanu wojennego.

W okresie PRL-u było to jedno z trzech periodyków misyjnych, w tzw. drugim obiegu prasy, oprócz „Nurtu”, a później „Nurtu SVD” oraz „Misjonarza św. Rodziny”. Oficjalnie, za zgodą władz, wydawane były „Zeszyty Misjologiczne” wchodzące w skład kwartalnika „Collectanea Theologica” Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Naszą analizę publikowanych treści misjologicznych podejmiemy metodą historycznej analizy prasowej, w podziale na trzy zakresy czasowe związane z korektą zmiany nazwy i formy graficznej pisma:

1. Lata 1968–1969 („Mrówczym Śladem”, technologia przebitkowa);
2. Lata 1969–1978 („Mrówczy Ślad”, technologia przebitkowa);
3. Lata 1979–1980 („Mrówczy Ślad”, technologia powielaczowa).

² Zob. M. Wrzos, *Główne idee teologiczne miesięcznika „Oblat Niepokalanej” (1926–1939), jego historia i funkcje*, w: W. Kluj, J. Różański, *Misje ad gentes Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, Warszawa 2016, s. 181–220.

³ Zob. M. Wrzos, *Polskie czasopiśmiennictwo misyjne po II wojnie światowej*, Poznań 2013.

1. Lata 1968-1969

W pierwszym wydaniu pisma w artykule wstępnym redakcja złożona z członków wspólnoty seminaryjnej wskazywała na główne zadanie nowego pisma – informowanie o misjach oraz o zgromadzeniu oblatów. Informator składał się z trzech zasadniczych części: informacji misyjnych, historii zgromadzenia i jego aktualnych spraw oraz artykułów misyjnych. Pismo było wydawane w formacie A4, na cienkim papierze przebitkowym, a jego nakład wynosił około 50 egzemplarzy. Był to kwartalnik o nieregularnym cyklu wydawniczym. W pierwszej odsłonie pisma autorzy skupiali się na historii zgromadzenia, a szczególnie misji przez nich prowadzonych⁴. W drugim i ostatnim wydaniu w roku 1968 autorzy prezentowali historię świętowania Bożego Narodzenia w krajach misyjnych. Wśród publikowanych materiałów były treści formacyjne związane z Bożym Narodzeniem, skierowane do czytelników analizowanego periodyku⁵.

Przedwojenna historia zgromadzenia w Polsce to główny temat pierwszego wydania obrzańskiego czasopisma w 1969 r. Opublikowano w nim wywiad z misjonarzami oblatami pracującymi duszpastersko we Francji⁶. Misje oblackie na różnych kontynentach zostały zaprezentowane w kolejnym wydaniu analizowanego czasopisma misyjnego. Przedstawiono w nim przede wszystkim postaci wybitnych misjonarzy. Opublikowano także dane misyjne dotyczące Kościoła powszechnego⁷. Historia Polskiej Prowincji w okresie II wojny światowej to jeden z najważniejszych tematów podejmowanych przez autorów ostatniego wydania pisma w badanym roku. Kontynuowano temat prezentacji kolejnych terytoriów misyjnych. Zaakcentowano obecność oblatów na Sri Lance, pierwszym oblackim terytorium misyjnym w Azji⁸.

⁴ Zob. (bez autora), *W ostatnich czasach*, „Mrówczym Śladem”, t. 1-2, nr 1-2, 1968, s. 1; (bez autora), *Zgromadzenie Misjonarzy Oblatów Najświętszej i Niepokalanej Panny Maryi*, tamże, s. 7-9; P. Junker, *Pilcomayo*, tamże, s. 10-11; (bez autora), *Ks. Eugeniusz z de Mazenod*, tamże, s. 12-15. Numeracja będzie zgodna z zapisami na stronie tytułowej czasopisma oblackiego.

⁵ Zob. (bez autora), *Założyciel OO. Oblatów a dogmat o Niepokalanym Poczęciu Maryi*, tamże, t. 3-4, 1968, s. 21-22; (bez autora), *Przyjdź Panie*, tamże, s. 23; M. Bolude, *Boże Narodzenie na Haiti*, tamże, s. 24-25.

⁶ Zob. (bez autora), *Polska prowincja Oblatów Maryi Niepokalanej w latach 1920-1939*, tamże, t. 5, nr 1, 1969, s. 30-31; (bez autora), *Rozmowa*, tamże, s. 32-33.

⁷ Zob. (bez autora), *17 lutego...*, tamże, t. 6-7, nr 2-3, 1969, s. 39; A. Roiche, *Chrystusowy Włóczęga*, tamże, s. 40-41; (bez autora), *Misjonarki Niepokalanej w Czadzie*, tamże, s. 42; (bez autora), *Mochete o Moholo*, tamże, s. 43; (bez autora), *Świat misyjny cz. 1*, tamże, s. 45-49.

⁸ Zob. (bez autora), *Świat misyjny cz. 2*, tamże, t. 8, nr 4, 1969, s. 50-51; (bez au-

2. Lata 1969–1978

W czwartym kwartale 1969 r. nastąpiła zmiana tytułu pisma z „Mrówczym Śladem”, na „Mrówczy Ślad”. W periodyku pojawiły się wklejane czarno-białe zdjęcia oraz obrazki świętych, błogosławionych i sług bożych związanych z misjami. W analizowanym roku ukazały się cztery wydania „Mrówczym Śladem” (analizowane powyżej), a także cztery wydania „Mrówczego Śladu”. W pierwszym numerze zaprezentowane zostały misje w Kanadzie Północnej, a także opracowania misjologiczne dotyczące samego pojęcia misji czy powołania misyjnego. Został zapoczątkowany cykl artykułów dotyczący diakonów stałych i ich roli na misjach, co można uznać za przedsięwzięcie nowatorskie⁹. Tematy te były omawiane również w trzecim numerze „Mrówczego Śladu”. Dodatkowo czytelnikom zaprezentowano postać o. Karola Albiniego OMI oraz misje w Laosie¹⁰. Aggiornamento liturgiczne na misjach, ze szczególnym uwzględnieniem posługi wśród Indian, to jeden z tematów kolejnego wydania czasopisma. Zaprezentowano w nim kult Matki Bożej Kodeńskiej¹¹.

Rok 1970 został rozpoczęty publikacją kilku materiałów misjograficznych – listów polskich misjonarzy oblatów z Kamerunu, którzy wyjechali właśnie do tego kraju. Przedstawiono czytelnikom misje na Grenlandii, a także rozpoczęto publikację artykułów misjologicznych dotyczących metod ewangelizacji misyjnej, z uwzględnieniem priorytetów tej działalności¹². Współczesne niewolnictwo i jego rodzaje (z autora), *Polska Prowincja w czasie II wojny światowej*, tamże, s. 52-54; (bez autora), *Rybaczy z parafii św. Sebastiana*, tamże, s. 55-56; A. Kastner, *...I mimo wszystko poszli*, tamże, s. 56-57.

⁹ Zob. L. Mokwa, *Dzisiaj św. Michała*, „Mrówczy Ślad” t. 1-2, nr 1-2, 1969, s. I-II; (bez autora), *Oblaci Maryi Niepokalanej*, tamże, s. 5-6; M. Qeguiner, *Misja i misje*, tamże, s. 7-10; G. Courtois, *Kapłan i zmysł misyjny cz. 1*, tamże, s. 11-12; (bez autora), *Powołani cz. 1*, tamże, s. 13-15; J.M. Garron, *Żonaci diakoni w dzisiejszym Kościele... cz. 1*, tamże, s. 16-18. Od tego wydania zaczęto nową numerację pisma.

¹⁰ Zob. F. Strużek, *Gdy zakończywszy*, tamże, t. 3, nr 3, 1969, s. 1; (bez autora), *O. Karol Dominik Albin OMI*, tamże, s. 6-8; H. Declaros, *Laos*, tamże, s. 9-10; G. Courtois, *Kapłan i zmysł misyjny cz. 2*, tamże, s. 11-13; J.M. Garron, *Żonaci diakoni w dzisiejszym Kościele... cz. 2*, tamże, s. 14-16.

¹¹ Zob. S. Perek, *Długo czekałeś*, tamże, t. 4, nr 4, 1969, s. 2-4; A. Cierpka, *...W Madhu*, tamże, s. 5; (bez autora), *Matka Boska Kodeńska*, tamże, s. 11-14; R. van der Steene, *Indiańskie aggiornamento liturgiczne*, tamże, s. 15-19; G. Courtois, *Kapłan i zmysł misyjny cz. 3*, tamże, s. 20-24; J.M. Garron, *Żonaci diakoni w dzisiejszym Kościele... cz. 3*, tamże, s. 24-26.

¹² Zob. E. Jureczko, *Ojciec na pewno*, tamże, t. 5-6, nr 1-2, 1970, s. 1; T. Krzemiński, *Ostatnio byłem*, tamże, s. 2; Tenże, *Serdecznie dziękuję*, tamże, s. 2-3; Cz. Szubert,

sadniczy temat poruszany w kolejnym „Mrówczym Śladzie”. Kontynuowano w nim rozważania misjologiczne rozpoczęte w poprzednim wydaniu, opublikowano również kilka sprawozdań z bieżącej posługi misyjnej¹³. Od czwartego wydania w roku 1970 został zmieniony układ czasopisma. Od tej pory będzie składało się z pięciu działów: Misje, Dzieła misyjne w świecie, Wiadomości misyjne, Misjonarze piszą oraz Z czterech stron świata. W analizowanym periodyku zaprezentowano misje wśród Eskimosów (Inuków) oraz analizowano dokonujące się wśród nich przemiany społeczne. Prezentowano także bieżące wydarzenia z misji polskich oblatów w Kamerunie¹⁴. Postać brata Antoniego Kowalczyka OMI i zapoczątkowanie jego procesu beatyfikacyjnego zostało opisane w piątej odsłonie pisma w analizowanym roku. Przedstawiano w nim misjonarzy jako tych, którzy wprowadzają pokój, a także rolę diakonów świeckich na misjach. W periodyku znalazły się treści misjograficzne dotyczące Kamerunu¹⁵. W kolejnej odsłonie pisma znalazło się kilka opracowań misjologicznych. Kontynuowano cykl artykułów dotyczących posługi diakonów świeckich. Zastanawiano się nad wpływem dojrzałości wiary chrześcijańskiej na rozwój misji i nad dojrzewaniem Kościoła na misjach. Opublikowane materiały misjograficzne dotyczyły Kanady Północnej, Kamerunu i Sri Lanki¹⁶. Postać

...U nas bez zmian, tamże, s. 4; T. Krzemiński, *Już po cichu*, tamże, s. 4-6; W. Rörig, *Grenlandia jest warta trzech księży*, tamże, s. 11-15; P.Ch. Pime, *Misje przepowiadaniem Ewangelii czy służba rozwoju? cz. 1*, tamże, s. 18-21; (bez autora), *Przejdźmy do sedna sprawy*, tamże, s. 21-23.

¹³ Zob. M. Krawcowicz, *Ostatnio już Wam pisałem*, tamże, t. 7, nr 3, 1970, s. 1-2; Z. Kozak, *...Dobrze chyba będzie*, tamże, s. 2-3; E. Jureczko, *Ojciec na pewno*, tamże, s. 4; L. Mokwa, *Za list i wycinek*, tamże, s. 4-5; T. Krzemiński, *Jeszcze tylko kilka miesięcy*, tamże, s. 5-8; (bez autora), *Spotkanie ze Szwecją?*, tamże, s. 12-15; (bez autora), *Kambodża*, tamże, s. 16-17; P.Ch. Pime, *Misje przepowiadaniem Ewangelii czy służba rozwoju? - cz. 2*, tamże, s. 17-20; (bez autora), *Czy dziś istnieje jeszcze niewolnictwo?*, tamże, s. 21-24.

¹⁴ Zob. (bez autora), *Nowoczesne apostołstwo misyjne wśród lodów polarnych*, tamże, t. 8, nr 4, 1970, s. 2-4; P.Ch. Pimo, *Misje przepowiadaniem Ewangelii czy służba rozwoju? cz. 3*, tamże, s. 4-7; (bez autora), *Problemy nowoczesnych Eskimosów*, tamże, s. 7-11; (bez autora), *Misjonarze Kanady Północnej*, tamże, s. 12-14; o. Y. Schaller, *Muszę podzielić się*, tamże, s. 22-23; J. Bartoszek, *Bóg jest miłością*, tamże, s. 23-24; T. Krzemiński, *Serdecznie dziękuję za list*, tamże, s. 24-26.

¹⁵ Zob. F. Strużek, *Najpierw pragnę podziękować*, tamże, t. 9, nr 5, 1970, s. 1-2; T. Krzemiński, *Serdecznie dziękuję za piękny list*, tamże, s. 2-3; (bez autora), *Brat Antoni Kowalczyk*, tamże, s. 11-14; (bez autora), *Boże Narodzenie w Zatoce Jamesa*, tamże, s. 15-17; M. Garron, *Zonaci diakoni w dzisiejszym Kościele cz. 4*, tamże, s. 18-19; O. Schulte, *Pokój na ziemi*, tamże, s. 20-21.

¹⁶ Zob. A. Cierpka, *Zleniwilem się w ostatnim czasie*, tamże, t. 10-11, nr 6-7, 1970,

bp. Vitalisa Grandina OMI została zaprezentowana czytelnikom w ósmym wydaniu czasopisma obrzańskiego. Znalazły się w nim pierwsze listy nowych młodych misjonarzy oblackich z Kamerunu. Misjolog zastanawia się nad afrykanizacją Kościoła tubylczego w Afryce. Zajmowano się także mszami św., podczas których w liturgii wykorzystuje się tzw. muzykę nowoczesną¹⁷. W ostatnim „Mrówczym Śladzie” w 1970 r. szeroko opisano pierwsze misje polskiej prowincji, zapoczątkowane jeszcze przed II wojną światową, na Cejlonie (Sri Lanka). Jednym z elementów opisu był dialog z buddystami. Akcentowano cechy charakterystyczne powołania misjonarskiego. Szeroko opisano bieżącą posługę misyjną w Kamerunie, Chile i Makau (listy)¹⁸.

Misje w Ameryce Łacińskiej zostały po raz pierwszy szeroko zaprezentowane w „Mrówczym Śladzie” na początku roku wydawniczego 1971. Periodyk stał się dwumiesięcznikiem. Akcent położono na misje w Wenezueli i wśród Indian Aymara. Zajmowano się także odurzaniem narkotycznym u plemion pierwotnych¹⁹. W drugim wy-

s. 1-2; L. Mokwa, *Za list i pocztówkę*, tamże, s. 3; (bez autora), *Serdecznie dziękuję za życzenia*, tamże, s. 3-4; S. Perek, *Najpierw serdeczne pozdrowienia*, tamże, s. 4-5; T. Krzemiński, *Nareszcie wypełniły się nasze oczekiwania*, tamże, s. 5-8; (bez autora), *O. Józef Gerard OMI*, tamże, s. 14-16; (bez autora), *Wiara chrześcijańska a dzisiejszy stan misji*, tamże, s. 17-18; J. Garron, *Zonaci diakoni w dzisiejszym Kościele* cz. 5, tamże, s. 18; W.M. Cross, *Są chrześcijanami, ale jeszcze nie Kościołem*, tamże, s. 19-20; T. Krzemiński, *Polska misja w Kamerunie*, tamże, s. 20-22.

¹⁷ Zob. (bez autora), *Już dawno nie pisałam*, tamże, t. 12, nr 8, 1970, s. 1-2; Cz. Szubert, *Od dwóch tygodni jestem już na miejscu*, tamże, s. 2-4; (bez autora), *Ks. Bp Wital Grandin*, tamże, s. 12-15; J. Schulte, *Czy Kościół w Afryce może stanąć na własnych nogach?*, tamże, s. 16-17; (bez autora), *Msza z nowoczesną muzyką*, tamże, s. 17-20; (bez autora), *Kto morduje Indian w Brazylii?*, tamże, s. 20-22.

¹⁸ Zob. T. Krzemiński, *O. Michalak, o. Strużek i ja*, tamże, t. 13, nr 9, 1970, s. 1-3; M.A. Franz, *Dziękuję serdecznie za list*, tamże, s. 3-4; T. Krzemiński, *Dziękuję Ci za list*, tamże, s. 4-6; J. Leszczyński, *Dziękuję za ostatni list*, tamże, s. 7-8; S. Perek, *Dziękuję za ostatnie listy*, tamże, s. 8-9; L. Mokwa, *Dziękuję za życzenia*, tamże, s. 9; C. Szubert, *Dziękuję za list pełen życzliwości*, tamże, s. 9-12; M.A. Franz, *Dziękuję za pamięć w modlitwie*, tamże, s. 12; E. Jureczko, *W Guider miałem zostać po wsze czasy*, tamże, s. 12-13; (bez autora), *Ksiądz Biskup Charlebois*, tamże, s. 13-14; (bez autora), *Jak i dlaczego zostałem misjonarzem*, tamże, s. 15; I. Pluszczyk, *Kościół katolicki na Cejlonie*, tamże, s. 16-20.

¹⁹ Zob. (bez autora), *Boże Narodzenie u Aymara – „Indios”*, tamże, t. 1, nr 1, 1971, s. 1-3; (bez autora), *Nuncjusze w Ameryce łacińskiej*, tamże, s. 4; (bez autora), *Sytuacja Kościoła w Wenezueli*, tamże, s. 5-6; (bez autora), *Zgromadzenie SS. Franciszkanek Misjonarek Maryi*, tamże, s. 7-9; L. Mokwa, *Za otrzymanym list serdecznie dziękuję*, tamże, s. 15; M.A. Franz, *Korzystam z okazji przestania życzeń*, tamże, s. 15-19; T. Krzemiński, *Serdecznie dziękuję za list i fotografie*, tamże, s. 19-20; (bez autora), *Narkotyki w epoce kamiennej*, tamże, s. 21-22; (bez autora), *Tam-Tam*

daniu pisma z analizowanego roku rozpoczęto cykl dotyczący Kościoła w Kamerunie – także oblatów, a także publikację materiałów misjologicznych dotyczących przyszłości Kościoła w Afryce w perspektywie roku 2000. Zaprezentowano materiały misjograficzne dotyczące aktualnej działalności misyjnej oblatów²⁰. W trzecim „Mrówczym Świecie” w badanym roku, poza kontynuacją cykli z poprzedniego numeru, znajduje się szczegółowy opis misji w Azji, a także w afrykańskim Lesotho. Tradycyjnie opublikowano kilka listów od misjonarzy²¹. W majowej odsłonie pisma pojawiły się rozbudowane opracowania misjologiczne. Dotyczyły zarówno natury misyjnej Kościoła, charyzmatu powołania misyjnego, jak i obowiązku wspierania misji przez chrześcijan. Zaprezentowano Misyjną Unię Duchowieństwa, a także omówiono światowy problem głodu. W wydaniu nie zabrakło opracowań misjograficznych ze szczególnym uwzględnieniem misji w Kanadzie Północnej²². Zgromadzenie siostr pallotynek i prowadzona przez nie po-

Braterstwa, tamże, s. 22. Od tego roku ponownie została rozpoczęta numeracja czasopisma.

²⁰ Zob. I. Pluszczyk, *Kościół katolicki w Kamerunie cz. 1*, tamże, t. 2-3, nr 2-3, 1971, s. 1-4; (bez autora), *Posoborowy Kościół na Czarnym Lądzie*, tamże, s. 5-8; D.B. Berret, *Rok 2000 w Afryce – 350 mln. chrześcijan cz. 1*, tamże, s. 8-13; (bez autora), *O pracy Polskich Oblatów w Kamerunie*, tamże, s. 14-15; (bez autora), *Zgromadzenie Księżej Najświętszego Serca Jezusowego*, tamże, s. 15-18; S. Żurek, *...U nas w Lesotho*, tamże, s. 25; T. Krzemiński, *Dziękuję za list*, tamże, s. 25-27; [Tenze], *Zbieram materiały*, tamże, s. 27-28; Cz. Szubert, *Za list pięknie dziękuję*, tamże, s. 29; (bez autora), *Z okazji Bożego Narodzenia*, tamże, s. 30-31; T. Krzemiński, *Pragnę napisać trochę*, tamże, s. 31-34; J. Leszczyński, *Serdecznie dziękuję*, tamże, s. 34-35; E. Jureczko, *Chryścianizacja kraju postępuje*, tamże, s. 35-39; Cz. Szubert, *Pracuję wśród plemienia Daba*, tamże, s. 39-40; (bez autora), *Kościół prawosławny w Grecji*, tamże, s. 41-45.

²¹ Zob. (bez autora), *Wielkanoc w Lesotho*, tamże, t. 4, nr 4, 1971, s. 2-3; (bez autora), *Religia i postępek w Azji*, tamże, s. 4-7; I. Pluszczyk, *Kościół katolicki w Kamerunie cz. 2*, tamże, s. 7-11; D.B. Berret, *Rok 2000 w Afryce – 350 mln. chrześcijan cz. 2*, tamże, s. 11-16; (bez autora), *Polscy Oblaci na Cejlonie*, tamże, s. 17-19; (bez autora), *Polscy salwatorianie w Tanzanii*, tamże, 19-21; G. Gruguole, *Od miesiąca*, tamże, s. 27-28; E. Jureczko, *List Twój otrzymałem*, tamże, s. 28-29; (bez autora), *Zbawczy strzał...*, tamże, s. 30-31.

²² Zob. (bez autora), *Natura powołania misyjnego*, tamże, t. 5-6, nr 5-6, 1971, s. 1-3; G. Courtois, *Obowiązek misyjny*, tamże, s. 3-6; J. Dormal, *W drodze do Gran Chaco*, tamże, s. 7-9; I. Pluszczyk, *Kościół katolicki w Kamerunie cz. 3*, tamże, s. 10-12; D.B. Berret, *Rok 2000 w Afryce – 350 mln. chrześcijan cz. 3*, tamże, s. 12-15; (bez autora), *Problem głodu*, tamże, s. 15-19; (bez autora), *Nowe pola pracy misyjnej w Azji*, tamże, s. 20-21; (bez autora), *Papieska Unia Misyjna Duchowieństwa*, tamże, s. 22-24; C. Mańkowska, *Mejenes jest dość dużym miastem*, tamże, s. 29; T. Krzemiński, *List od Ojca*, tamże, s. 30-31; L. Mokwa, *Dostałem się tu*, tamże, s. 31; T. Krzemiński, *Drugi raz*, tamże, s. 31-34; A. Cierpka, *Otrzymałem Twój list*, tamże, s. 34-35.

śluga misyjna zostały scharakteryzowane w kolejnym „Mrówczym Śladzie”. Czytelnikom zaprezentowano misję w Ameryce Łacińskiej, a także przekonywano do powszechnego powołania misyjnego. Wśród opracowań misjograficznych zaakcentowano misje na Sri Lance²³. Rozważania dotyczące chrystocentryzmu misji rozpoczynają wrześniowy „Mrówczy Ślad”. Ukazywano czytelnikom aktualne potrzeby misji w Afryce. Wśród opracowań misjograficznych zaprezentowano bieżącą działalność w Kamerunie, na Cejlonie, w Kanadzie Północnej, Burundi i Brazylii²⁴.

Misje w Oceanii, a szczególnie w Indonezji, zostały zaprezentowane w kolejnym wydaniu oblackiego periodyku opublikowanego w roku 1972. Kolejnym z tematów poruszanych w piśmie była formacja misyjna laikatu. Opublikowano listy z Kamerunu, Szwecji, Burundi i Brazylii. Na kartach dwumiesięcznika pojawiło się opracowanie dotyczące sytuacji kobiet w Kamerunie²⁵. Dojrzewanie Kościoła miejscowego w Zambii i na Haiti to główny temat kolejnego „Mrówczego Śladu”. Ukazano w nim liturgię inkulturacyjną Bożego Narodzenia

²³ Zob. (bez autora), *Podnieście oczy i popatrzcie na pola, jak bieleje żniwo*, tamże, t. 7-8, nr 7-8, 1971, s. 1-6; (bez autora), *Rzut oka na Kościół w Ameryce Łacińskiej*, tamże, s. 7-12; (bez autora), *Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego*, tamże, s. 13-14; (bez autora), *Apostoł XX wieku*, tamże, s. 15-19; T. Krzemiński, *Serdecznie dziękuję*, tamże, s. 24-26; Cz. Szubert, *Pięknie dziękuję*, tamże, s. 26-27; J. Leszczyński, *Dziękuję za ostatni list*, tamże, s. 27-28; W. Laskowski, *Pragnę jeszcze*, tamże, s. 28-29; A. Cierpka, *Twój sążnisty list*, tamże, s. 29-31; (bez autora), *W Ameryce Łacińskiej rodzina jest chora*, tamże, s. 32-34.

²⁴ Zob. (bez autora), *Chrystus pierwszym i największym misjonarzem*, tamże, t. 9-10, nr 9-10, 1971, s. 1-4; (bez autora), *Palące potrzeby współczesnej Afryki*, tamże, s. 5-14; (bez autora), *Homilia na Dzień Misyjny*, tamże, s. 14-17; T. Krzemiński, *W ostatnim krótkim liście*, tamże, s. 23; T. Krzemiński, *Ostatnio wspominałem, że napiszę*, tamże, s. 24-25; A. Cierpka, *Ze mną jest tak*, tamże, s. 25-27; L. Mokwa, *Za list pięknie dziękuję*, tamże, s. 28; T. Kapusta, *Do naszych przyjaciół i dobrodziejów*, tamże, s. 28-32; P. Mario, *Jestem w Brazylii*, tamże, s. 33; T. Krzemiński, *Jeszcze niedawno kraj ten*, tamże, s. 34-37.

²⁵ Zob. A. Madej, *Misjonarz Nowego Przymierza*, tamże, t. 11-12, nr 1-2, 1972, s. 1-2; F. Zapłata, *W kraju trzech tysięcy wysp*, tamże, s. 2-10; (bez autora), *Afrykański Kościół katolicki w liczbach*, tamże, s. 11; W. Laskowski, *Na wstępie moc serdecznych pozdrowień*, tamże, s. 16-17; C. Szubert, *Dziękuję za ostatni list*, tamże, s. 17-18; T. Krzemiński, *Teraz nieco o wydarzeniach w Lam*, tamże, s. 18-19; H. Kruszewski, *W Touboro jest nas 4 misjonarzy*, tamże, s. 20-21; L. Spalek, *Mój drogi konfratrze*, tamże, s. 21-22; J. Kanty Stasiński, *Dotarty już do nas nasze bagaże*, tamże, s. 22-24; M. Ustaszewski, *Za list pięknie dziękuję*, tamże, s. 25; K. Dziedzic, *Sytuacja i emancypacja kobiety w Kamerunie*, tamże, s. 26-30.

w Afryce oraz sytuację bliźniąt na tym kontynencie²⁶. Dialog międzyreligijny z buddyzmem na Cejlonie został opisany we wrześniowym „Mrówczym Świecie”. Innym podejmowanym tematem była współpraca misyjna jako element życia chrześcijańskiego. Wśród opublikowanych opracowań misjograficznych przede wszystkim scharakteryzowane zostały misje w Kamerunie²⁷. Biblijne podstawy działalności misyjnej przedstawiono czytelnikom w listopadowej odsłonie analizowanego periodyku. Innym poruszonym tematem była walka z głodem w Ameryce Łacińskiej i Afryce, która została przedstawiona jako element pracy misyjnej. Zastanawiano się także nad znaczeniem terminu „misja”. Wśród tekstów misjograficznych opublikowane zostały listy oblatów z Kanady i Cejlonu, a także siostr służebniczek z Kamerunu²⁸.

Od roku wydawniczego 1973 nastąpił spadek ilości publikowanych opracowań misjograficznych na rzecz zwiększenia liczby analiz misjologicznych. W styczniowym „Mrówczym Śladzie” zaprezentowana została misjologia jako dziedzina nauk teologicznych. Zajmowano się misjami w krajach zdominowanych przez wyznawców religii

²⁶ Zob. W. Cichocki, *Dojrzewanie Kościoła zambijskiego*, tamże, t. 13-14, nr 3-4, 1972, s. 1-11; M. Philogene, *Coraz mniej pustych stołów*, tamże, s. 12-14; A. Cierpka, *Od czasu mega wypadku*, tamże, s. 18-19; H. Kruszewski, *Moje pierwsze Święta Bożego Narodzenia*, tamże, s. 19-23; T. Krzemiński, *Nasza misja w Lam*, tamże, s. 23-25; L. Mokwa, *Strach mnie bierze*, tamże, s. 25-26; W. Laskowski, *Moje pierwsze Boże Narodzenie w Afryce*, tamże, s. 26-32; T. Krzemiński, *Guidarskie święto bliźniąt*, tamże, s. 33-36.

²⁷ Zob. Paweł VI, *Współpraca misyjna obowiązkiem wszystkich chrześcijan*, tamże, t. 15-16, nr 5-6, 1972, s. 1-5; P. Le Friant, *Czy znacze buddyzm Cejlonu?*, tamże, s. 5-12; T. Krzemiński, *Święcenia kapłańskie w Lam*, tamże, s. 19-22; A. Cierpka, *W ostatnich czasach pracowałem więcej*, tamże, s. 23-25; W. Laskowski, *Dziękuję za miły list*, tamże, s. 25-27; E. Jureczko, *Jak ten czas leci!*, tamże, s. 28-29; T. Krzemiński, *Serdecznie dziękuję za pełen humoru list*, tamże, s. 29-33; L. Mokwa, *Tydzień temu lód nas opuścił*, tamże, s. 33-34; (bez autora), *Odszedł od nas jeden z największych synów*, tamże, s. 35-36; (bez autora), *Śp. Ks. Biskup Pillai OMI*, tamże, s. 37-39.

²⁸ Zob. J. Koch, *Znaczenie słowa „misja”*, tamże, t. 17-18, nr 7-8, 1972, s. 1-4; A. Rolek, *Biblijne podstawy działalności misyjnej*, tamże, s. 5-9; T. Grzesik, *Walka z głodem*, tamże, s. 10-13; I. Kostyra, *Proszę się przenieść*, tamże, s. 20-22; I. Chowa, *Wszystkie siostry*, tamże, s. 22-23; P. Krypel, *Uczono nas*, tamże, s. 23-26; L. Jurczyk, *nareszcie jestem znou w mojej misji*, tamże, s. 26-27; S. Tomkiewicz, *Kochani przyjaciele i dobrodziejcy misji w Kamerunie*, tamże, s. 27-28; A. Cierpka, *U nas nic specjalnie nowego*, tamże, s. 28-29; W. Laskowski, *Odpisuję natychmiast*, tamże, s. 29-31; A. Wojciechowski, *Od mojego przyjazdu do Kamerunu*, tamże, s. 31-32; (bez autora), *Boże Narodzenie w Republice Czad*, tamże, s. 33-34; (bez autora), *Misja to działalność w rzeczywistości każdego dnia*, tamże, s. 34-35.

niechrześcijańskich. Charakteryzowano szerzej Kościół katolicki w Japonii i fenomen misjonarzy świeckich. Wśród listów misjonarzy dominowały nadesłane z Kamerunu oraz Sri Lanki²⁹. W marcowej odsłonie pisma autorzy ukazywali naukę Kościoła dotyczącą zaangażowania misyjnego i nauczanie papieża Piusa XI dotyczące misji. Wskazywano na doświadczenie krzyża jako element chrześcijańskiego zaangażowania misyjnego. Jednym z poruszanych tematów był kult Cargo na Papui Nowej Gwinei. Wśród listów misjonarzy pojawiły się teksty siostr służebniczek Najświętszej Maryi Panny, a także służebniczek Ducha Świętego. Przedstawiały one bieżącą posługę misyjną na Sri Lance, Papui Nowej Gwinei, w Indonezji, Zambii i Kanadzie³⁰. Nauczanie papieża Pawła VI dotyczące Afryki, a także jego zaangażowanie w rozwiązywanie problemów tego kontynentu, zostały opisane w kolejnym numerze analizowanego periodyku. Zajmowano się w nim afrykańską kulturą, ze szczególnym uwzględnieniem muzyki. Szeroko charakteryzowano społeczność Gidarów, Pigmejów i Kikuju – plemion kameruńskich, wśród których pracowali polscy oblaci. Opublikowano opracowania misjograficzne na temat Kamerunu, Kanady Północnej, Birmy, Makau, Sri Lanki i Zairu³¹. W wakacyjnym numerze pisma nastąpiła

²⁹ Zob. J. Marcinkiewicz, *Historia misjologii*, tamże, t. 19-20, nr 1-2, 1973, s. 2-5; J. Danielou, *Postawa misjonarza względem religii niechrześcijańskich*, tamże, s. 6-9; V.G. Evers, *Chrześcijananie we współczesnej Japonii*, tamże, s. 10-16; H. Kruszewski, *Od kilku dni po powrocie*, tamże, s. 22-23; W. Laskowski, *Dzisiaj od rana siedzę w domu*, tamże, s. 24-26; W. Laskowski, *Oto kilka najświeższych wiadomości*, tamże, s. 26-27; S. Tomkiewicz, *Odkładałem pisanie, bo wciąż jeszcze mieszkam w buszu*, tamże, s. 27-28; A. Cierpka, *W Pallimunai było dużo roboty*, tamże, s. 28-30; W. Laskowski, *Dziś na całym świecie*, tamże, s. 31-35; B. Kabongo, *Refleksje o. Kabongo z podróży po Europie*, tamże, s. 36-38.

³⁰ Zob. T. Karwasz, *Magisterium Kościoła o dziele misyjnym*, tamże, t. 21-22, nr 3-4, 1973, s. 1-3; Z. Halejcio, *Stosunek papieża Piusa XI do misji*, tamże, s. 4-5; (bez autora), *Ewangelia i krzyż*, tamże, s. 6-9; R. Wilk, *Jak wygląda nasza praca na misjach?*, tamże, s. 16-19; P. Krypel, *W czasie mego ostatniego pobytu w Polsce*, tamże, s. 19-20; T. Wiączek, *Niedzielne popołudnie, spokój i cisza dookoła*, tamże, s. 20-21; Z. Konkol, *Ponieważ jestem „zwolenniczką” Cargo Cultu, będę wam dalej o nim pisać*, tamże, s. 21-23; A. Gurk, *U mnie jeszcze niewiele nowości*, tamże, s. 23-25; H. Moreau, *Od Wikariusza Generalnego naszego Zgromadzenia*, tamże, s. 25-26; L. Mokwa, *Normalnie to ja w tym czasie powinienem siedzieć w konfesjonale*, tamże, s. 26-27; A. Cierpka, *Dziś rano przyjechał do mnie mój sąsiad*, tamże, s. 27-28; (bez autora), *Męczennica z Burundi*, tamże, s. 29-30; (bez autora), *Hołd dla mojej matki*, tamże, s. 31; (bez autora), *Głos wołający z Indii*, tamże, s. 32.

³¹ Zob. K. Lijka, *Papież Paweł VI wobec problemów Afryki*, tamże, t. 23-24, nr 5-6, 1973, s. 2-4; F. Bebey, *Wiecznie żywa muzyka Afryki*, tamże, s. 5-10; C. Collard, *Społeczność Gidarów Północnego Kamerunu*, tamże, s. 11-16; T. Sarzyńska, *Wyje-*

zmiana szaty graficznej. Od tego numeru okładkę będzie stanowiła czarno-biała fotografia powiększona do formatu A4. Opracowania misjologiczne opublikowane w niniejszym wydaniu dwumiesięcznika dotyczyły Afryki i impulsu do jej wzmożonej ewangelizacji misyjnej. Szczególnie akcentowano maryjność Afrykańczyków. Odbiorcom pisma przedstawiano wierzenia naturalne na tym kontynencie i sytuację dzieci. Innym poruszonym zagadnieniem był dialog z buddyzmem. Opublikowano listy misjonarzy z Kamerunu, Czadu i Kanady Północnej. Opublikowano materiały formacyjne dotyczące niedzieli misyjnej³². Troska Kościoła o dotarcie z Ewangelią do jak największego grona ludzi, jako cel działalności misyjnej Kościoła, została sformułowana w ostatnim zeszycie z analizowanego roku. Szerzej została w nim opisana działalność oblacka w Ameryce Łacińskiej, zgodna z kluczem tzw. opcji na rzecz ubogich. Czytelników zaznajamiano z brazylijskim spirytyzmem i afrykańską mariologią. Innym podejmowanym tematem była praca oblatów w PRL oraz oblatów w komunistycznych Chinach. Wśród opracowań misjograficznych zaprezentowane zostały teksty na temat misji w Kamerunie³³.

---

chałam z Polski razem z dwiema innymi siostrami, tamże, s. 22-23; H. Trzeciak, *Bardzo miłą i zupełnie nieoczekiwaną niespodziankę*, tamże, s. 23-24; W. Iwanicka, *Najpierw dziękuję za życzenia świąteczne*, tamże, s. 24-25; A. Cierpka, *Buduję na gwałt ten dom, który ma służyć jako spółdzielnia*, tamże, s. 26-27; T. Krzemiński, *Minęło już sporo czasu od mego powrotu z wakacji*, tamże, s. 27-31; L. Jurczyk, *Cieszę się, że nasi młodzi misjonarze*, tamże, s. 31-32; T. Krzemiński, *Moje wakacje już dawno się skończyły*, tamże, s. 33; (bez autora), *Dane ogólne o Kamerunie*, tamże, s. 34; O. Dhelmes, *Wśród Pigmejów Południowego Kamerunu*, tamże, s. 35-36; A. Hastings, *Modlitwa plemienna Kikuju*, tamże, s. 38.

³² Zob. Z. Fedorczyk, *Afryka to przeuroczy kontynent*, tamże, t. 25-26, nr 7-8, 1973, s. 1-3; A. Pietrzak, *Odnowa dzieła misyjnego w Północnej Afryce w XIX wieku*, tamże, s. 3-5; N. Sojka, *Matka Afrykańczyków*, tamże, s. 6-8; (bez autora), *Syn czarownika*, tamże, s. 9-10; S. Tomkiewicz, *Korzystając z wolnych chwil*, tamże, s. 12-13; T. Krzemiński, *Ostatnio obiecałem, że napiszę*, tamże, s. 14-15; H. Kruszewski, *Tym razem piszę nie z kameruńskiego buszu*, tamże, s. 16-17; L. Mokwa, *Tutaj wieści mało*, tamże, s. 18; F. Chrószcz, *Jest niedziela po południu*, tamże, s. 19; (bez autora), *Niedziela misyjna*, tamże, s. 22; (bez autora), *Dzień w klasztorze Zen*, tamże, s. 23-26; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 27-30; (bez autora), *Dzieci w krajach misyjnych*, tamże, s. 31.

³³ Zob. A. Sowa, *Analiza soborowego sformułowania celu działalności misyjnej*, tamże, t. 27-28, nr 9-10, 1973, s. 2-5; (bez autora), *Spirytyzm – zagrożeniem brazylijskiego chrześcijaństwa?*, tamże, s. 6-9; (bez autora), *Czy jestem Kainem?*, tamże, s. 10-11; (bez autora), *Do przemyślenia*, tamże, s. 12; (bez autora), *Był numerem 3*, tamże, s. 13-17; (bez autora), *Apostolstwo ubogich w Peru*, tamże, s. 18-24; W. Zapłata, *Charakterystyka pracy Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Polsce Lu-*

Charakterystyka Eugeniusza de Mazenoda, założyciela oblatów, który w 1975 r. miał być beatyfikowany, rozpoczyna następną roczny cykl wydawniczy „Mrówczego Śladu”. Kolejną postacią oblatką, której proces beatyfikacyjny był w toku, a która została przedstawiona czytelnikom, był br. Antoni Kowalczyk OMI, misjonarz z Kanady. Inną postacią charakteryzowaną na łamach analizowanego periodyku był o. Paweł Schulte OMI, założyciel fundacji MIVA zakupującej środki transportu dla misjonarzy. W periodyku opublikowano także zarys historii zgromadzenia oraz teksty opisujące bieżącą pracę oblatkich misjonarzy w Kanadzie i na Sri Lance³⁴. Ewangelizacja misyjna prowadzona w Azji została szerzej omówiona w marcowej odsłonie obrzańskiego czasopisma. Przedstawiono metodę ewangelizacji misyjnej prowadzonej przez jezuitę Matteo Riccio i misjonarkę miłości Matkę Teresę. Opisano bieżącą posługę na Papui Nowej Gwinei, w Indiach i Kanadzie Północnej³⁵. Misje w Kamerunie, które polscy oblaci rozpoczęli w 1969 r., stanowią główną oś tematyczną poszerzonego, majowego wydania „Mrówczego Śladu”. Autorzy przedstawiają zmiany posoborowe w Kościele w Afryce i pokazują afrykański model rodziny. Zaprezentowane zostały opracowania misjologiczne dotyczące misji w Kamerunie, poczynając od zwyczajów przez obyczaje, literaturę,

---

dowej, tamże, s. 25-26; (bez autora), *Modlitwa Afrykanów do Matki Bożej*, tamże, s. 27; T. Krzemiński, *Kiedy jako tako zainstalowaliśmy się na misjach*, tamże, s. 28-31; T. Krzemiński, *Sezon deszczowy już się skończył*, tamże, s. 32-33; (bez autora), *Dzieci krajów misyjnych*, tamże, s. 34; (bez autora), *Misyjna adoracja żłóbka dla dzieci*, tamże, s. 35-37.

³⁴ Zob. C. Lawrence, *Eugeniusz de Mazenod, Ojciec wielu narodów*, tamże, t. 29-30, nr 1-2, 1974, s. 2-3; (bez autora), *Krótki zarys historii Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej*, tamże, s. 3-4; (bez autora), *Brat Antoni Kowalczyk, oblat Maryi Niepokalanej*, tamże, s. 5; (bez autora), *Na lodzie, na wodzie i w powietrzu*, tamże, s. 6-9; (bez autora), *P. Schulte - latający ojciec*, tamże, s. 10-12; (bez autora), *Misyjna medytacja*, tamże, s. 14; T. Krzemiński, *W ostatnim czasie nagromadziło się wiele nowości*, tamże, s. 15-22; S. Tomkiewicz, *Tak rzadko piszę, choć jest moim obowiązkiem napisać kilka słów*, tamże, s. 23; A. Cierpka, *List ten piszę nocą*, tamże, s. 24-25; H. Kruszewski, *Wyruszyłem rano z Madrygu*, tamże, s. 26-27; F. Chrószcz, *Dziękuję bardzo za listy i Sporty*, tamże, s. 28; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 29-31.

³⁵ Zob. (bez autora), *Ojciec Mateo Ricci*, tamże, t. 31-32, nr 3-4, 1974, s. 3-4; (bez autora), *Matka Teresa*, tamże, s. 8-10; (bez autora), *Kult Matki Bożej w Indonezji*, tamże, s. 11-12; (bez autora), *Praca misjonarzy na Nowej Gwinei*, tamże, s. 13-15; (bez autora), *Opiekunka trędowatych*, tamże, s. 16-18; (bez autora), *Krzyż w śniegu*, tamże, s. 19-21; (bez autora), *Oryginalna metoda misyjna*, tamże, s. 22-23; (bez autora), *Makamura – San*, tamże, s. 24-27; (bez autora), *Zemsta czy zgoda i pokój?*, tamże, s. 28-29; J.H. Newman, *Modlitwa misyjna kardynała Newmana*, tamże, s. 31-32.

sytuacje kobiet w tym kraju. Opracowania dotyczyły także pogrzebów i duchowości Kameruńczyków. Na łamach pisma zostali zaprezentowani wszyscy oblaci pracujący w tym kraju. Przekonywano też czytelników o wadze powszechnego powołania do zaangażowania misyjnego³⁶. Misyjność parafii i zaangażowanie wiernych to najważniejsze zagadnienia wrześnie odśloną pisma. Innymi poruszonymi zagadnieniami były misje w Ugandzie i statystyki misyjne. W tym wydaniu zajmowano się misjami prowadzonymi przez siostry zakonne. Wśród materiałów misjograficznych dominował temat Kamerunu³⁷. W ostatnim wydaniu pisma w analizowanym roku została podniesiona aktualność działalności misyjnej w nauczaniu posoborowym. Przedstawiono w nim szerzej działalność polskich oblatów w Kamerunie. Na łamach pisma ukazało się opracowanie dotyczące obrzędów praktykowanych przez mieszkańców Laosu. Wśród opublikowanych listów przeważały pisane z Kamerunu i Czadu³⁸.

³⁶ Zob. (bez autora), *Eugeniusz de Mazenod i jego dzieło*, tamże, t. 31-31, nr 5-6, 1974, s. 2-7; (bez autora), *Afryka na drodze przemian*, tamże, s. 8-11; W. Leopold, *Chrześcijańskie misje w oczach Afrykanów*, tamże, s. 12-19; (bez autora), *Posoborowy Kościół na czarnym lądzie*, tamże, s. 20-23; A. Kwaśniewski, *Tradycyjny model rodziny afrykańskiej*, tamże, s. 24-26; H. Dejneka, *Pierwsza polska wyprawa naukowa do Kamerunu /1882-1885/*, tamże, s. 27-33; (bez autora), *Polscy Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej w Kamerunie*, tamże, s. 34-35; Z. Halejcio, *Fulbe – lud afrykański*, tamże, s. 36-38; I. Pluszczyk, *Kościół Katolicki w Kamerunie*, tamże, s. 39-49; I. Pluszczyk, *Sytuacja i emancypacja kobiety w Kamerunie*, tamże, s. 50-56; P. Decraene, *Literatura kameruńska*, tamże, s. 57-62; W. Zielonka, M. Lis, *Obyczaje kameruńskie*, tamże, s. 63-65; T. Krzemiński, *Zwyczaj ludów z Guider*, tamże, s. 66-67; T. Krzemiński, *Pogrzeb u Guidarów*, tamże, s. 68-69; T. Krzemiński, *Nawrócenie*, tamże, s. 70; A. Courtois, *Obowiązek misyjny*, tamże, s. 71-73; (bez autora), *Tam-Tam braterstwa*, tamże, s. 74-75; T. Krzemiński, *Dzisiaj uroczyście zakończyliśmy sesję katechetów*, tamże, s. 76; J. Leszczyński, *Otrzymałem Twój list i życzenia świąteczne*, tamże, s. 76-77; M. Biernat, *Po długiej wędrówce*, tamże, s. 77-78; H. Kruszewski, *Siedzę sobie grzecznie od kilku dni w Figuil*, tamże, s. 79-80; W. Laskowski, *Otrzymałem zawiadomienie o paczkach*, tamże, s. 81; J. Leszczyński, *By dotrzeć do każdej wioski*, tamże, s. 81-82; M. Biernat, *Od kilku już dni próbuję przystosować się do afrykańskiego słońca*, tamże, s. 82-87; Z. Kozielski, *Misjonarz Ducha Świętego w Kamerunie*, tamże, s. 88-92; R. Czepek, *Na żniwo dusz droga przez Obrę*, tamże, s. 93-97. W tym numerze nastąpił błąd w numeracji ciągłej periodyku.

³⁷ Zob. (bez autora), *Rozwijanie zmysłu misyjnego parafii*, tamże, t. 33-34, nr 6-7, 1974, s. 1-7; (bez autora), *Męczennicy z Ugandy*, tamże, s. 8-11; G. Grusza, *Podróż misyjna matki generalnej do Afryki*, tamże, s. 11-14; T. Krzemiński, *Bardzo dziękuję za przyjemny list*, tamże, s. 23-24; A. Morin, *To, o co pytacie, jest trochę ogólnikowe*, tamże, s. 25-27; S. Tomkiewicz, *Proszę mi wybaczyc, że piszę tak mało*, tamże, s. 28.

³⁸ Zob. (bez autora), *Misje nadal aktualne*, tamże, 8-9 (35-36), 1974, s. 2-5; W. Koziół, *Wywiad z ojcem Kruszewskim – misjonarzem z Kamerunu*, tamże, s. 6-8;

Rok wydawniczy 1975 redakcja rozpoczęła od tematu działalności misyjnej sióstr. Miało to być dowartościowaniem tego rodzaju posługi misyjnej podejmowanej wtedy przez 160 sióstr zakonnych z Polski. W wydaniu opublikowano ponad 20 listów od sióstr zakonnych pracujących w Burundi, Zambii, Zairze, Argentynie, Brazylii, Libanie, Chinach i Papui Nowej Gwinei, podkreślających niezbędność siostrzanego personelu misyjnego³⁹. Misje polskich oblatów i sióstr służebniczek w Kamerunie to najważniejszy z podejmowanych tematów w marcowym „Mrówczym Śladzie”. Wśród opracowań znajdowały się artykuły antropologiczne i kulturoznawcze dotyczące wierzeń pierwotnych, a także małżeństwa i sytuacji kobiet w tym kraju. Opublikowano także informacje o zbliżającej się beatyfikacji Eugeniusza de Mazenoda, założyciela oblatów⁴⁰. W maju poruszano zagadnienia dotyczące formacji misyjnej

(bez autora), tłum. H. Zając, *Dziennik z podróży po Kamerunie*, tamże, s. 9-12; (bez autora), *Obrzędy życia u szczepów górskich w Laosie*, tamże, s. 13-15; (bez autora), *Co czynisz, aby pomóc bliźnim*, tamże, s. 17; M. Imelda, *Pragnę być dla nich*, tamże, s. 18; T. Krzemiński, *Dzień 14 lipca br. był dla naszej grupy misyjnej wielkim wydarzeniem*, tamże, s. 19-21; M. Rejkowicz, *Teraz u nas pora deszczowa*, tamże, s. 22; J. Loiseau, *W Kamerunie jest wiele nędzy*, tamże, s. 23; (bez autora), *Budzik na stoliku nocnym wskazuje północ*, tamże, s. 24-25; A. Seitz, *Po dłuższej nieobecności w mojej misji*, tamże, s. 26; (bez autora), *Katecheza: misyjne przeżywanie adwentu*, tamże, s. 30-31.

³⁹ Zob. B. Kosior, *Serdeczne Bóg zapłać za pamięć*, tamże, t. 37-38, nr 1-2, 1975, s. 3-4; I. Kostyra, *Telefon przerwał lekcję w junioracie*, tamże, s. 5-7; (bez autora), *Uczono nas kiedyś w szkole*, tamże, s. 8-10; (bez autora), *Praca misyjna na nowej placówce Mumbwa*, tamże, s. 11-12; E. Zygmunt, *Siostra Elwira, Misjonarka Świętej Rodziny*, tamże, s. 13; C. Rosół, *Od 17 lipca jestem w Sandoa*, tamże, s. 14-15; C. Rosół, *U nas obecnie jest bardzo ładny czas*, tamże, s. 16; M. Zygmunta, *W liście tym postaramy się opisać naszą podróż*, tamże, s. 17-19; M. Zygmunta, *Najpierw pragniemy podziękować Wam wszystkim za dobro*, tamże, s. 20-21; T. Sołtan, *Opiszę szczegółowe przywitanie z „wnukami”*, tamże, s. 23-24; F. Błędzka, *Buenos Aires pożegnaliśmy wraz z siostrą Wacławą 10 kwietnia*, tamże, s. 25-26; M. Krawcowicz, *Ostatnio w Brazylii każdy uniwersytet ma sobie przydzielony pewien obszar Amazonii*, tamże, s. 27-28; (bez autora), *W tym miesiącu różańcowym*, tamże, s. 29; L. Rudnicka, *Siostra Leopoldina Rudnicka*, tamże, s. 31; M. Achila, *Obiecałam w ostatnim liście*, tamże, s. 32-35; (bez autora), *Nasi misjonarze ubolewają*, tamże, s. 37; (bez autora), *Miałam moje pierwsze upragnione wakacje*, tamże, s. 38; Z. Konkol, *Od pewnego czasu istnieje tu tzw. „kult towaru”*, tamże, s. 39; Z. Konkol, *Aby lepiej poznać mieszkańców*, tamże, s. 40; Z. Konkol, *Tutaj był kurs „Spojrzenie na Kościół w Nowej Gwinei”*, tamże, s. 41.

⁴⁰ Zob. T. Krzemiński, *Małżeństwo Gidarskie cz. 1*, tamże, t. 39-40, nr 3-4, 1975, s. 2-7; W. Laskowski, *Jak wygląda praca misjonarza w Kamerunie?*, tamże, s. 8-13; A. Kupka, *Byłam w Kamerunie*, tamże, s. 14-17; (bez autora), *Modlitwa*, tamże, s. 18;

dzieci. Kontynuowano opracowania dotyczące małżeństwa u Gidarów. Kolejnym poruszonym tematem były misje prowadzone przez tzw. fideidonistów, czyli księży diecezjalnych. Opublikowano ich listę oraz prośby biskupów misyjnych o ich przyjazd. Zastanawiano się także nad działalnością misyjną w Indiach, jej metodami oraz skutecznością. Wśród opracowań misjograficznych znalazły się teksty dotyczące kształcenia katechistów⁴¹. Beatyfikacja Eugeniusza de Mazenoda, założyciela oblatów, przez papieża Pawła VI to główny temat październikowego „Mrówczego Śladu”. Został przedstawiony jego życiorys, a także historia zgromadzenia. Wśród opracowań misjograficznych przedstawiano bieżącą obłacką pracę misyjną w Kamerunie⁴². W kolejnym wydaniu periodyku szczegółowo opisywano uroczystości beatyfikacyjne założyciela oblatów. Kilka opracowań dotyczyło mariologii afrykańskiej i wprowadzanego w tym kraju kultu Matki Boskiej Częstochowskiej. W opracowaniach misjograficznych przedstawiono celebrację Bożego Narodze-

(bez autora), *Liczby*, tamże, s. 19-20; A. Cierpka, *Akurat wróciłem do pokoju*, tamże, s. 21; S. Jankowicz, *Wczoraj wybrałem się do Makorwaagu*, tamże, s. 22; M. Biernat, *Pora deszczowa już za nami*, tamże, s. 23; W. Laskowski, *Obecnie pracuję razem z o. Szubertem*, tamże, s. 24; (bez autora), *Listy Sióstr Służebniczek NMP z Kamerunu*, tamże, s. 25-27; (bez autora), tłum. O. Sobik, *Pozostać człowiekiem mimo postępu*, tamże, s. 29-30; B. Gielata, *Bezprawny wyrok*, tamże, s. 31-33; J. Twardowski, *Katecheza dla najmłodszych*, tamże, s. 34-35.

⁴¹ Zob. (bez autora), *Łzy radości*, tamże, t. 41-42, nr 5-6, 1975, s. 3-5; T. Krzemiński, *Małżeństwo gidarskie cz. 2*, tamże, s. 9-11; (bez autora), *Wychowanie misyjne dzieci*, tamże, s. 12-17; T. Krzemiński, *W Lam pracuje przeszło 5 lat*, tamże, s. 18-20; F. Chrószcz, *Przy końcu stycznia był dwutygodniowy kurs katechetów*, tamże, s. 21-22; (bez autora), *Wiadomości od Sióstr Służebniczek z Kamerunu*, tamże, s. 23-25; (bez autora), *Z przemówienia Matki Teresy z Indii do sióstr misjonarek w czasie ich kapituły*, tamże, s. 26-32; (bez autora), *Modlitwa*, tamże, s. 33; A. Chrószcz, *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 34-38; (bez autora), *Polscy księża diecezjalni pracujący na misjach*, tamże [dodatek], s. 1; [Bez tytułu], *Prośby o polskich misjonarzy fideidonistów*, tamże [dodatek], s. 1-4; J. Ruhuna, *Z listów biskupów misyjnych proszących o polskich misjonarzy*, tamże [dodatek], s. 1-3; B. Agre, *Ks. Biskup Bernard Agre*, tamże [dodatek] s. 4-5.

⁴² Zob. (bez autora), *Eugeniusz de Mazenod i jego dzieło*, tamże, t. 43-44, nr 7-8, 1975, s. 2-8; R. Czepek, *Kazanie o Ojcu Eugeniuszu de Mazenodzie /dla dzieci/*, tamże, s. 9-10; T. D'Alton, *Modlitwa oblatów*, tamże, s. 11-12; M. Krawczyk, *Brat Tomkiewicz opowiada*, tamże, s. 13-16; W. Laskowski, *Pisząc kilka słów do O. Prowincała*, tamże, s. 22; M. Rejkowicz, *Nareszcie trzeba odkrzyć maszynę*, tamże, s. 23-24; T. Krzemiński, *Dziękuję za dobre wiadomości*, tamże, s. 25-26; J. Leszczyński, *Na początku bardzo serdecznie dziękuję*, tamże, s. 27; S. Jankowicz, *Książka lekarstwa czerwona – to skarby*, tamże, s. 28; (bez autora), *W zasadzie poniedziałek jest dniem odpoczynku*, tamże, s. 29-33.

nia w różnych krajach misyjnych, a także bieżącą działalność Kościoła na misjach w Indonezji⁴³.

Od nowego roku nastąpiła korekta szaty graficznej. Wydania czasopisma są zszywane w formie zeszytowej, a całość wydawana jest na powielaczu w nakładzie 1000 egzemplarzy. Periodyk staje się półrocznikiem. Pierwsze teksty analizowanego roku 1976 dotyczą 150. rocznicy założenia zgromadzenia oblatów i jego założyciela. Kolejne przedstawiają misje oblatów w Paragwaju. Wśród opracowań misjologicznych poruszone zostało zagadnienie afrykanizacji Kościoła, a wśród misjograficznych akcent położono na działalność oblatów w Kamerunie. Swoje miejsce na łamach analizowanego periodyku znalazła działalność powołaniowa oblatów⁴⁴. W analizowanym roku ukazał się tylko jeden zeszyt czasopisma.

Pierwsze misje obłackie w Kanadzie, szczególnie w jej arktycznej części, to domena pierwszego wydania „Mrówczego Śladu”, w roku 1977. W opracowaniach akcentowano historię oblatów w tym kraju, obłackie metody misyjne i wreszcie dojrzewanie zgromadzenia do prowadzenia misji „ad gentes”. Opracowania misjograficzne w dużej mierze dotyczyły także tego kraju⁴⁵. Święta Teresa z Lisieux

⁴³ Zob. (bez autora), *Orędzie misyjne papieża*, tamże, t. 45-46, nr 9-1, 1975-1976, s. 2-3; (bez autora), *Beatyfikacja*, tamże, s. 4; (bez autora), *Relacja z beatyfikacji założyciela Oblatów*, tamże, s. 4b-12; (bez autora), *Przemówienie ojca generała*, tamże, s. 13-14; J. Chlebek, *Wędrująca matka*, tamże, s. 15-19; S. Kołodziej, *Boże Narodzenie na misjach*, tamże, s. 20-23; T. Krzemiński, *A teraz rzecz najważniejsza*, tamże, s. 23-25; J. Leszczyński, *Serdecznie dziękuję za życzenia*, tamże, s. 25-26; M. Wiza, *Dnia 23 kwietnia 1972 r. stanęliśmy na ziemi indonezyjskiej*, tamże, s. 31-38; (bez autora), *Misyjne nabożeństwo stanowe*, tamże, s. 39-43.

⁴⁴ Zob. (bez autora), *Dzieło pochopnego Francuza*, tamże, t. 47-48, nr 2-3, 1976, s. 1-3; (bez autora), *Misje oblatów w Paragwaju*, tamże, s. 4-10; G.E. Kpiebaya, *Afrykanizacja*, tamże, s. 11-13; T. Krzemiński, *22 lipca zrobiliśmy mały zjazd w Figuil*, tamże, s. 16; M. Kinga, *Dziś mija rok jak opuściłam ojczyznę*, tamże, s. 16-17; M. Krystyna, *Praca na misjach*, tamże, s. 18-19; (bez autora), *Siostra Przełożona jest chora*, tamże, s. 20-21; T. Krzemiński, *Rok bieżący jest pod znakiem Roku Świętego*, tamże, s. 22-24; T. Krzemiński, *Obecnie przygotowujemy w naszej misji chrzty dzieci*, tamże, s. 24-25; M. Krystyna, *Jesteśmy już w Kamerunie przeszło 9 miesięcy*, tamże, s. 25-27; M. Dąbrowski, *„Bóg zapłać” za wieści z kraju*, tamże, s. 28; S. Kołodziej, *Kochane dzieci*, tamże, s. 29-30; M. Wiza, *Już przeszło trzy lata pracuję na Kalimantanie*, tamże, s. 30-33; R. Czepek, *Na żniwo dusz droga przez Obrę*, tamże, s. 34-39.

⁴⁵ Zob. V.J. Grandin, *Po 47 latach kapłaństwa*, tamże, t. 49-50, nr 1-2, 1977, s. 2-10; A. Roche, *Pierwsza karawana*, tamże, s. 11-12; A. Roche, *Epopeja dalekiej północy*, tamże, s. 13-14; (bez autora), *Bezręki brat*, tamże, s. 15-21; R. Vilain, *Kateri Tekawitha – święta „Dzikuska”*, tamże, s. 22-26; (bez autora), *Mackenzie*, tamże, s. 27-33; R. Lechat, *Wielka podróż donikąd*, tamże, s. 34-36; M. Czeska-Mączyńska, *List*

jej współdziałanie duchowe w rozwoju misji katolickich zostało poddane analizie w kolejnym wydaniu periodyku. Innym głównym tematem były oblatckie misje w Kamerunie. Ten kraj został szeroko opisany pod względem socjologiczno-politologicznym. Ukazano afrykański animizm i rozwój Kościoła partykularnego w tym kraju. Zwrócono uwagę na pomoc rozwojową, którą dla mieszkańców tego kraju świadczą misjonarze. Przedstawiono postać zmarłego w Kamerunie br. Stanisława Tomkiewicza OMI⁴⁶. Działalność misyjna na Madagaskarze to najważniejszy temat podjęty w trzecim zeszytce pisma. Było to forma bezpośredniego przygotowania do posługi misyjnej w tym kraju, która miała być prowadzona przez oblatów z Polski. Wydanie zdominowały listy ukazujące bieżącą posługę misyjną oblatów, szczególnie na Sri Lance i w Kamerunie. Opublikowano także nabożeństwo misyjne⁴⁷. Postać o. Józefa Gérarda OMI, kandydata oblatów na błogosławionego, misjonarza z Lesotho, została opisana w pierwszym wydaniu pisma w kolejnym roku wydawniczym. Innym podejmowanym tematem był dialog ekumeniczny w kontekście misyjnym. Opracowania misjograficzne dotyczyły Sri Lanki, Kamerunu, Indonezji i Burundi, a opisywano misje prowadzone nie tylko przez oblatów⁴⁸. W drugim wydaniu

---

misjonarza do matki, tamże, s. 37-39; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 40-44; R. Kosian, *Wczoraj mieliśmy w sali parafialnej niecodzienny bankiet*, tamże, s. 47-48; M. Humilitas, *Najserdeczniejsze dzięki za listy*, tamże, s. 48-49; L. Jurczyk, *Szmat czasu jak ostatni raz pisałem*, tamże, s. 50.

⁴⁶ Zob. K. Lubowicki, *Miesiąc Świętej Teresy z Lisieux w Polskiej Prowincji Misjonarzy Oblatów*, tamże, t. 51, nr 3, 1977, s. 1-5; J. Sadowski, *Kamerun*, tamże, s. 6-15; W. Laskowski, *Praca misjonarza w Kamerunie*, tamże, s. 16-21; T. Krzemieński, *Wspomnienie o bracie Stanisławie*, tamże, s. 22-26; A. Kurek, *Pomoc w warunkach misji kameruńskiej*, tamże, s. 27-29; (bez autora), *750 lat i jedna rocznica*, tamże, s. 29; A. Kurek, *Migawki z krainy Kirdów*, tamże, s. 30-31; A. Rolek, *Więści z Kamerunu*, tamże, s. 32-34; S. Kuś, *Do moich znajomych, drogich przyjaciół misji*, tamże, s. 35-37.

⁴⁷ Zob. M. Zago, *Madagaskar – Republika Malgaska*, tamże, t. 52, nr 4, 1977, s. 1-3; J. Sowa, *Parafia malgaska*, tamże, s. 3-4; M. Sajdak, *Nieszczęśliwa rodzina Rakoto*, tamże, s. 5-6; tenże, *Refleksje wędrującego misjonarza*, tamże, s. 6-7; G. Kita, *Pożegnanie Madagaskaru*, tamże, s. 7-9; J. Nowiński, *Czy jutro ja? – opowiadanie*, tamże, s. 10-11; A. Cierpka, *Coraz mniej piszę*, tamże, s. 12-17; J. Milanowski, *Już miesiąc upłynął od przyjazdu do Kamerunu*, tamże, s. 17-18; A. Cierpka, *Naprawdę nigdy tak długo nie zwlekąłem z odpowiedzią*, tamże, s. 19-21; N. David, *My jesteśmy bardzo zadowoleni*, tamże, s. 22; T.T. Roger, *Po pozdrowieniu wstępnym*, tamże, s. 23; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 24-28.

⁴⁸ Zob. P. Trepiques, *Dąb z Loreny przesadzony do Południowej Afryki*, tamże, t. 53, nr 1, 1978, s. 1-11; A. Cierpka, *Jutro jadę moim samochodzikiem do Jaffny*, tamże, s. 12-13; A. Cierpka, *Dzisiaj Nowy Rok*, tamże, s. 14-17; M. Rachela, *Choć niedaw-*

peryodyku, w 1978 r., opublikowano jedynie listy misjonarki i misjonarzy z Kamerunu oraz Sri Lanki. Opisują one bieżącą posługę misyjną, a także dzielą się doświadczeniem misyjnym z czytelnikami⁴⁹. Formacja misyjna świeckich to – dzięki strukturom Prokury Misyjnej Misjonarzy Oblatów – pierwszy z podejmowanych tematów w trzecim wydaniu analizowanego peryodyku. Opublikowano w nim opracowania związane z 50-leciem oblackiego seminarium i materiały formacyjne na tydzień misyjny. Wśród tekstów misjograficznych pojawiły się listy ze Sri Lanki, Kamerunu i Kanady Północnej. W peryodyku referowano bieżącą posługę misyjną na świecie⁵⁰.

---

no pisałam, tamże, s. 18-19; T. Krzemiński, *Obecnie jestem już po okresie deszczowym*, tamże, s. 20-24; J. Milanowski, *Pierwsze Święta Bożego Narodzenia na ziemi kameruńskiej*, tamże, s. 25; M. Rejkowicz, *Budzik na stoliku nocnym wskazuje północ*, tamże, s. 26-27; A. Rolek, *Wiedziałem, że Mandama jest misją trudną*, tamże, s. 27-29; A. Careil, *Jeśli droga wypadnie ci przez Figuil*, tamże, s. 30-38; (bez autora), *Z okazji Świąt Bożego Narodzenia*, tamże, s. 38-40; J. Czachorek, *Wobec wroga*, tamże, s. 40-41; (bez autora), *Z sercem pełnym wdzięczności*, tamże, s. 41-42; A. Kurek, *Dialog ekumeniczny w kontekście działalności misyjnej*, tamże, s. 43-46; (bez autora), *Modlitwa do Matki Bożej za misje i misjonarzy*, tamże, s. 47.

⁴⁹ Zob. Y. Plumey, *Serdecznie dziękuję za list*, tamże, t. 54, nr 2, 1978, s. 1-3; T. Krzemiński, *Wielki Post to okres wzmożonej pracy na misjach*, tamże, s. 4-6; J. Milanowski, *W tym tygodniu otrzymałem list*, tamże, s. 7-8; M. Biernat, *Dziękuję Ci szczerze za pamięć i pozdrowienia*, tamże, s. 9-10; M. Rejkowicz, *Dowiozłem wszystkim w jak najlepszym porządku*, tamże, s. 11-12; H. Dejneka, *Bardzo dziękuję za list i piękne życzenia*, tamże, s. 13-14; P. Michalak, *Tak ta poczta marnie chodzi*, tamże, s. 14-15; W. Laskowski, *Proszę przyjąć kolejne, a pierwsze w tym 1978 roku – więc tym serdeczniejsze pozdrowienia*, tamże, s. 16-19; S. Kuś, *Za miesiąc Wielkanoc*, tamże, s. 19-21; W. Laskowski, *Korzystam z tej okazji*, tamże, s. 21-22; A. Cierpka, *Po dłuższej przerwie*, tamże, s. 23-25; tenże, *Co się u Was dzieje, że nikt się nie odzywa?*, tamże, s. 25-26.

⁵⁰ Zob. J. Wnuk, *Przyjacielskie spotkanie*, tamże, t. 55, nr 3, 1978, s. 6-7; J. Przyborski, *Misjonarz wśród nas*, tamże, s. 7-9; K. Pepel, *Inauguracja Roku Akademickiego*, tamże, s. 9-12; T. Szatkowski, *Tydzień Misyjny*, tamże, s. 12-13; (bez autora), *Oto jedno z kazań*, tamże, s. 13-18; (bez autora), *Na wszystkich kontynentach – Ameryka Łacińska*, tamże, s. 19-22; A. Cierpka, *Wiem, że od dawna czekacie na mój list*, tamże, s. 23-27; H. Dejneka, *Przepraszam za tak długie milczenie*, tamże, s. 27-28; M. Biernat, *W poprzednim liście wspomniałem*, tamże, s. 28-29; F. Chrószcz, *Mamy dzwony!*, tamże, s. 30-31; T. Krzemiński, *Tegoroczny okres deszczowy powoli dobiega końca*, tamże, s. 31-32; L. Mokwa, *Wybieram się z pisaniem – jak mówią na Pomorzu – jak za morze*, tamże, s. 33; R. Czepek, *Na wstępie przepraszam, że dopiero teraz daję o sobie znać*, tamże, s. 34; F. Jette, *Orędzie papieża Pawła VI do oblatów*, tamże, s. 35.

3. Lata 1979–1980

W roku 1979 pierwsze wydanie rozpoczęto cyklem artykułów dotyczących historii Obrzy, ze szczególnym uwzględnieniem klasztoru oblackiego. Zaprezentowano posługę misyjną osoby prawnej wydawcy w Azji i Australii. Ukazano bieżącą posługę misjonarzy w Kamerunie oraz na Cejlonie⁵¹. Od tego momentu zmieniła się także technologia druku z przebitkowej na powielaczową. W marcowej odsłonie pisma kontynuowano cykl artykułów o Obrze. Wydrukowane teksty misjograficzne pochodziły wyłącznie z Kamerunu, od różnych misjonarzy. Czytelnikom zaprezentowano posługę oblatów w Kanadzie i Europie, a także postać wybitnego misjonarza Kamerunu – Baby Simona⁵². Misje w krajach, w których większość mieszkańców wyznaje hinduizm, buddyzm i islam, to jedno z zagadnień poruszanych w czwartym wydaniu kwartalnika z analizowanego roku. Przedstawiono w nim posługę misyjną w Indiach i Indonezji. Materiały misjograficzne w analizowanym wydaniu periodyku dotyczyły Sri Lanki, Kanady Północnej, Kamerunu i Burundi. Kontynuowano cykl artykułów o historii Obrzy. Zaprezentowano misyjne zaangażowanie uczniów Niższego Seminarium Duchownego w Markowicach⁵³.

⁵¹ Zob. G. Napierała, *Obra i jej klasztor cz. 1*, tamże t. 56, nr 4-1, 1978-1979, s. 2-5; P. Michalak, *Nie pisałem tak długo, bo zawsze jest coś do roboty*, tamże, s. 6; M. Rejkowicz, *Oczyściłem szmatką bardzo delikatnie maszynkę do pisania*, tamże, s. 7-8; M. Biernat, *U nas w tej chwili szczyt upałów*, tamże, s. 8-9; tenże, *Zauważam, że człowiek coraz bardziej poganije*, tamże, s. 9-11; A. Cierpka, *Twój list z 12 listopada doszedł do mnie 30 listopada*, tamże, s. 11-14; (bez autora), *Na wszystkich kontynentach – Azja i Australia*, tamże, s. 15-18; (bez autora), *Wygnani ze swej Ojczyzny*, tamże, s. 19-20; K. E. Piller, *Dobrowolnie za kratami*, tamże, s. 21-23; M.C. Fernando, *Wśród wieśniaków w Alagollawa*, tamże, s. 24-26; S. Kuś, *Migawki z Kamerunu*, tamże, s. 27-28.

⁵² Zob. G. Napierała, *Obra i jej klasztor cz. 2*, tamże, t. 57-58, nr 2-3, 1979, s. 2-7; P. Czyrny, *Pierwsze Boże Narodzenie na ziemi afrykańskiej*, tamże, s. 8-10; tenże, *Jest już późna godzina*, tamże, s. 10; F. Chrószcz, *Myszę, że moja kartka z Madagaskaru doszła*, tamże, s. 11; A. Kwaśniewski, *Na wstępie przesyłam Ojcu*, tamże, s. 11-13; P. Michalak, *Nie pisałem tak długo*, tamże, s. 13; W. Laskowski, *Już z kameruńskiej ziemi przesyłam ojcu najserdeczniejsze pozdrowienia*, tamże, s. 14-15; J. Milanowski, *Drogi Opatrzności Bożej są różne*, tamże, s. 16; J. Gerlowski, *Życie rodzinne w Lam*, tamże, s. 16-17; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 18-19; (bez autora), *Na wszystkich kontynentach – Europa i Kanada*, tamże, s. 20-23; H. Pelicier, *Baba Simon wśród górskich plemion „Kirdi” w Północnym Kamerunie*, tamże, s. 24-30.

⁵³ Zob. (bez autora), *Mówi Matka Teresa z Kalkuty*, tamże, t. 59, nr 3, 1979, s. 2-3; (bez autora), *Kościół ich jedyną ostoją*, tamże, s. 3-5; (bez autora), *Misja w Kra-*

Jubileusz 10 lat pracy oblatów w Kamerunie to najważniejsze wydarzenie, które zostało opisane w pierwszej odsłonie „Mrówczego Śladu” w roku 1980. Scharakteryzowana została historia działalności misyjnej oblatów z Polski w tym kraju. Wśród opracowań misjologicznych znalazły się te dotyczące zmiany metody pracy misyjnej w Afryce. W opracowaniach zastanawiano się nad inkulturacją liturgiczną w Afryce, a także przynoszącą efekty ewangelizacją uliczną na środkach transportu. Kamerun, Burundi i Sri Lanka to państwa, z których pochodziły opublikowane materiały misjograficzne⁵⁴. Postać br. Antoniego Kowalczyka OMI, którego proces beatyfikacyjny się rozpoczął, została ukazana w drugim wydaniu pisma z analizowanego roku. Szeroko omówione zostały misje w Kanadzie Północnej, Meksyku i Boliwii. Szczególnie uwzględniono w nim ewangelizację miejscowej kultury i wierzeń naturalnych. Można było przeczytać listy misjonarzy z Kamerunu. Analizowany zeszyt zawierał projekt nabożeństwa misyjnego⁵⁵. W ostatnim opublikowanym „Mrówczym Śladzie” zamieszczono

inie Chmur, tamże, s. 5-7; J. Hopfgartner, *Dobra Nowina dla prostych ludzi*, tamże, s. 7-9; (bez autora), *Przemiany w dziewiczych lasach*, tamże, s. 9-11; (bez autora), *Brak zainteresowania dla samotnych wysp*, tamże, s. 11-13; A. Cierpka, *Już dawno chciałem napisać dłuższy list*, tamże, s. 13-15; L. Mokwa, *Dzisiaj św. Mateusza*, tamże, s. 15-16; F. Chrószcz, *Dziękuję za miły list*, tamże, s. 16-17; (bez autora), *Serdeczne pozdrowienia w Panu*, tamże, s. 17-19; (bez autora), *Już pod koniec czerwca niespodziewanie znalazłem się w Polsce*, tamże, s. 19-21; H. Dąbrowski, T. Szatkowski, G. Napierała, *Obra i jej klasztor cz. 3*, tamże, s. 21-23; F. Doniec, *Co nowego w Obrze?*, tamże, s. 23-24; G. Napierała, T. Szatkowski, *XIV Sympozjum Misyjne alumnów*, tamże, s. 24-25; J. Filipek, *Juniorzy w służbie misji*, tamże, s. 25-27.
⁵⁴ Zob. S. Pieróg, *Misje – wielka szansa...*, tamże, t. 60, nr 4-1, 1979-1980, s. 1-5; B. Wa Llunga, *Kościół w ruchu*, tamże, s. 5-7; (bez autora), *Chrystus przychodzi do Kiri*, tamże, s. 7-8; A. Keuter, *Lud Boży we wspólnotach afrykańskich*, tamże, s. 8-10; H. Zumbunn, *Niedziela Palmowa w Dżinglija*, tamże, s. 10-11; (bez autora), *Jesteśmy ludem krzyża*, tamże, s. 12-13; H. Theyssen, *Afrykańscy kierowcy głoszą cześć Boga napisami na swoich samochodach*, tamże, s. 14; P. Michalak, *Od dłuższego czasu nie pisałem*, tamże, s. 15-16; P. Czorny, *Moje drugie Boże Narodzenie w Kamerunie*, tamże, s. 16-18; A. Chrószcz, *Ukochani w Chrystusie!*, tamże, s. 19; M. Biernat, *Po tak długiej, wielomiesięcznej przerwie w naszej korespondencji*, tamże, s. 20; A. Cierpka, *Dziś rano listonosz wręczył mi Twój list*, tamże, s. 21-23; (bez autora), *Pragniemy podzielić się z Wami radością*, tamże, s. 23-25; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 26-27.

⁵⁵ Zob. H. Dąbrowski, T. Szatkowski, *Pokorny brat „Ave Maria”*, tamże, t. 61, nr 2, 1980, s. 1-5; (bez autora), *Światło w nocy polarnej*, tamże, s. 6-8; R. Lechat, *Eskimosa nie można zostawić na lodzie*, tamże, s. 8-10; S. Christoph, *N 325 D wzywa Port au Prince*, tamże, s. 11-12; (bez autora), *Najświętsza Maryja Panna z Guadalupe w Meksyku*, tamże, s. 12-16; S. Christoph, *Łowcy głów*, tamże, s. 17-18; K.H. Mottera, *Nowa nadzieja dla górników z Boliwii*, tamże, s. 19-20; (bez autora),

no też artykuł na temat Papieskich Dzieł Misyjnych, ich historii, a także roli i pomocy misjom. Przypomniano w nim o piątej rocznicy beatyfikacji założyciela oblatów, Eugeniusza de Mazenoda, a także zaprezentowano postać kolejnego kandydata na ołtarze, o. Józefa Gérarda OMI. Opublikowano rys duchowy oblata, a także ogłoszono podjęcie nowych misji przez oblatów z Polski na Madagaskarze. Z treści misjograficznych ukazały się listy z Kamerunu i Burundi⁵⁶.

Podczas badań prowadzonych metodą historycznej analizy prasowej można zauważyć główne trendy tematyczne artykułów pojawiających się na łamach „Mrówczego Śladu”. Po pierwsze tematyka pisma była zawężona do zagadnień związanych z Kościołem partykularnym osoby prawnej wydawcy. Większość opracowań dotyczyła oblatów i była pisana przez oblatów, a skierowana do ludzi zaangażowanych duchowo bądź materialnie we wspieranie misji oblackich czy do samych oblatów. Początkowo przeważają zatem teksty dotyczące przedwojennych polskich misji oblackich w Kanadzie (Indianie, Eskimosi), na Sri Lance (Cejlonie), w Botswanie/Namibii i Paragwaju, później zaczynają dominować te z Kamerunu i pojedyncze z Madagaskaru. Publikowane są jedynie pojedyncze teksty dotyczące misji niezwiązanych z tymi terenami bądź oblatami. W periodyku pojawiały się artykuły o tematyce powołaniowej – zachęcającej do wstępowania do zgromadzenia; misyjnej – zachęcającej do wspierania misji; oblackiej – informującej o historii i bieżącym funkcjonowaniu zgromadzenia. Pojawiały się także artykuły prezentujące faunę i florę krajów misyjnych, analizujące pod względem politycznym, socjologicznym i etnologicznym państwa misyjne, w których pracowali polscy oblaci.

Kadzidło dla Chrystusa i dla starych bożków, tamże, s. 20; (bez autora), *Nieustanny uśmiech kwiatów*, tamże, s. 21; T. Krzemiński, *Mijają już prawie dwa miesiące jak wróciłem z wakacji*, tamże, s. 22-24; A. Kwaśniewski, *Znowu sporo czasu upłynęło od ostatniego listu*, tamże, s. 24-27; (bez autora), *W tym roku czas dla mnie jest bardzo drogi*, tamże, s. 27; A. Chrószcz, *Jest południe drugiego dnia Wielkanocy*, tamże, s. 28; (bez autora), *Nabożeństwo misyjne*, tamże, s. 29.

⁵⁶ Zob. A. Koszorz, *Papieskie Dzieła Misyjne*, tamże, t. 62, nr 3, 1980, s. 2-3; J. Kobzan, *Żywy Świadek Ewangelii*, tamże, s. 3-4; P. Paulus, „*Ukochany kapłan Basutosów*” *Józef Gerard OMI /1831-1914/*, tamże, s. 5-11; F. Jette, *Jedno pytanie – jedna odpowiedź*, tamże, s. 11-12; F. Jette, *Kto to jest oblat*, tamże, s. 13-14; M. Wendelberger, J. Światała, *Nowa placówka*, tamże, s. 14-15; A. Świątek, H. Dąbrowski, T. Szatkowski, Z. Bernat, *XV Sympozjum Misyjne Alumnów*, tamże, s. 15-17; J. Jagelki, *Madonna z Copacabana*, tamże, s. 17-20; M. Baure, *Małe siostry z Kigali: robotnice wśród robotnic*, tamże, s. 20-21; A. Kwaśniewski, *Chyba nam wszystkim brakuje czasu*, tamże, s. 22; M. Zenobia, *Za kilka dni po dwu i pół miesięcznym wy-poczynku*, tamże, s. 23-24; F. Chrószcz, *Nareszcie więc mogę Ojcu przestać pozdro-wienia*, tamże, s. 25.

Analityczne teksty misjologiczne czy religioznawcze pojawiały się stosunkowo często. Dotyczyły zagadnień związanych z definicją misji, inkulturacją, promocją człowieka, liturgią, dialogiem międzyreligijnym i ekumenicznym. Duża część artykułów, szczególnie misjologicznych, była przedrukowywana z europejskich czasopism obłackich, np. z „Der Weinberg”, „Pôle et tropiques” czy „Niepokalana”.

Z analizy wynika, że czasopismo „Mrówczy Ślad” wypełniało następujące funkcje prasowe: (a) informującą o misjach obłackich, Kościele i zgromadzeniu; (b) propagowania misji; (c) gromadzenia środków; (d) edukacyjną; (e) budzenia powołań misyjnych; (f) formacyjną; (g) misjologiczną. Było też cennym, choć niskonakładowym jak inne czasopisma misjologiczne wydawane w tym czasie („Nurt”, a później „Nurt SVD”, „Misjonarz św. Rodziny” oraz „Zeszyty Misjologiczne w Collectanea Theologica”), periodykiem prowadzącym wymianę myśli teologicznej związanej z działalnością misyjną Kościoła. Warto dodać, że zarówno skład redakcji, jak i nazwiska wielu autorów nie są znane, nie ujawniano ich bowiem ze względów bezpieczeństwa, gdyż obłackie czasopismo było wydawane bez zgody stosownych władz PRL.

~•~

MARCIN WRZOS OMI

**Treści teologiczne w obłackim czasopiśmie „Mrówczy Ślad”
(1968-1980), jego historia i funkcje**

Streszczenie

Niniejsze opracowanie badawcze dotyczy „Mrówczego Śladu”, jednego z trzech czasopism misyjnych tzw. drugiego obiegu, wydawanych w Polsce w okresie powojennym, bez zgody władz PRL. Autor przedstawia historię jego powstania oraz referuje działalność wydawniczą na tle kontynuowanej (dotyczącej Kanady Północnej, Cejlonu) i rozpoczynanej po II wojnie światowej (Kamerun, Madagaskar) obłackiej działalności misyjnej. Zaprezentowana zostaje tematyka poszczególnych numerów, główne tematy i podejmowane najczęściej zagadnienia. Na podstawie drobiazgowych badań poszczególnych numerów uwypuklone zostają cele stawiane analizowanemu tytułowi przez wydawcę – Prowincję Misjonarzy Oblatów M. N. oraz wypełniane przez periodyk funkcje wydawnicze: (a) informowanie o misjach obłackich, Kościele i zgromadzeniu; (b) propagowanie misji; (c) gromadzenie środków; (d) działania edukacyjne; (e) budzenie powołań misyjnych;

(f) polityka formacyjną; (g) misjologiczną. W praktyce, wypełnianie tych celów oznaczało publikowanie informacji o bieżącej działalności misji, tekstów o charakterze przeglądowo-historycznym, krótkich rysów biograficznych wybitnych misjonarzy, listów misjonarskich, szkiców etnograficzno-kulturowych o zwyczajach objętych misjami ludów czy wreszcie tekstów o metodach działania misjonarskiego

Słowa kluczowe: czasopisma drugiego obiegu, funkcje czasopism, komunizm, oblaci, misje.

MARCIN WRZOS OMI

**History, objectives and theological content
of the OMI magazine "Mrówczy Ślad"
(1968-1980)**

Abstract

The essay treats about one of the three missionary magazines, published by underground press in the Polish People's Republic, "Mrówczy Ślad". The publishers, the Missionary Oblates of Mary Immaculate (OMI), were engaged in missionary work in North Canada, Ceylon, Cameroon and Madagascar. The objectives of the magazine were (a) information about the Church and missionary work of OMI; (b) mission awareness of the faithful; (c) fundraising for the missions; (d) education; (e) vocation promotion; (f) formation; (g) missiology. The OMI used it to inform about their current missionary activities, history of their missions and some of their outstanding missionaries and letters from missionaries. They also printed articles on ethnography, i.e. texts about cultures and customs of the people among whom their missionaries worked and the missionary methods they employed.

Keyword: underground press, publishing objectives, Communism, Oblates, missions.